

L'endemà de l'11 de setembre, COP MORTAL ALS DRETS CIVILS I LLIBERTATS

Com era de preveure, la conjuntura generada arran de l'atac de l'11 de setembre a les Torres Bessones i al Pentàgon està sent aprofitada per les anomenades democràcies liberals per posar en marxa un conjunt de mesures que suposen una retallada considerable dels drets civils i polítics dels ciutadans/nos d'aquests països

Per C. Contell

Aquest conjunt de mesures no hi representen cap novetat, ja que aquestes noves legislacions s'afegeixen en molts casos a d'altres de vigents, les anomenades legislacions "antiterroristes", que, segons tots els organismes de drets humans, conculquen drets fonamentals dels detinguts i detingudes. Concretament, en sis estats de la Unió Europea estan en vigor legislacions d'aquesta mena (Gran Bretanya, Portugal, Alemanya, Itàlia, França i Espanya). Hi ha, doncs, des de fa tres dècades una trajectòria que va en el sentit de limitar com més va més els drets i llibertats. Allò que és nou és la intensitat, la cruesa, d'aquesta retallada en la conjuntura actual.

D'altra banda, cal tenir

***«Sens dubte,
l'ambigüitat amb
què es defineix en
les noves
legislacions el
concepte de
«terrorisme»
permetrà que
s'usin contra
aquests
moviments de protesta
anticapitalistes»***

en compte que, a més de la conjuntura de l'11 de setembre, en l'adopció d'aquestes mesures hi han influït les manifestacions massives que des de

Seattle ençà hi ha hagut contra la globalització neoliberal (és a dir, contra la nova fase de capitalisme monopolista). Aquests actes massius van començar a neguitejar fa més d'un any els gerents polítics del sistema de dominació, els quals no han vacil·lat a usar la violència per reprimir-los.

A la Unió Europea, abans i després de la cimera de Gènova, els Ministres d'Interior i Justícia van començar a plantejar-se polítiques repressives comunes que incloïen la creació de bases de dades comunes de manifestants "sosпитosos, l'intercanvi fluid d'informació entre els aparells policials dels diferents països o la prohibició d'entrar en un país durant el temps que celebrés una cimera, me-

sura que ja es va aplicar a Gènova. Sens dubte, l'ambigüitat amb què es defineix en les noves legislacions el concepte de "terrorisme" permetrà que quan s'estimi convenient s'usin contra aquests moviments de protesta anticapitalistes.

Les mesures que, des dels Estats Units a la Unió Europea, passant per Canadà i Austràlia, s'estan prenent o *debatent* presenten un seguit de característiques comunes:

- Una formulació ambigua i esbiaixada del terme "terrorisme", que amenaça de ser usada contra qualsevol persona que intenti qüestionar el sistema.

- Un tractament legal xenòfob i racista dels immigrants de determinat origen, que esdevenen automàticament sospitosos de tots els crims.¹

- Una aprovació ràpida, gairebé sense debat parlamentari, d'aquestes mesures tan lesives per als drets civils.

- Un poder judicial que queda subordinat a l'executiu, als cossos policials i als serveis secrets.²

- Un augment de la capacitat d'actuació dels cossos policials i serveis secrets, que podran controlar i vigilar amb més impunitat que fins ara la ciutadania.

- Uns mitjans de comunicació convencionals que

davant d'aquestes decisions callen i atorguen, si no les aplaudeixen, la qual cosa impedeix la creació d'un veritable debat públic sobre el tema.

En resum, i simplificant-hi molt, es podria dir que la ideologia profundament reaccionària de la "seguretat" s'ha imposat a la llibertat.

Els Estats Units, sempre al capdavant

Sens dubte, en aquest

«Sens dubte en aquest esperit repressiu que han iniciat les anomenades democracies liberals, els Estats Units porten la iniciativa»

esprint repressiu que han iniciat les anomenades democracies liberals, els Estats Units porten la iniciativa. El passat 26 d'octubre, Georges Bush va signar la coneguda llei **USA-Patriot Act. Uniting and Strengthening by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism**, que legalitzava una retallada conside-

rable dels drets civils dels nord-americans i dels immigrants. D'entrada, cal assenyalar la celeritat amb què una llei tan complexa i tan important va passar els tràmits parlamentaris.

En segon lloc, si ens fixem en el contingut de la llei, s'hi observen totes les característiques que s'apuntaven a l'apartat anterior. Per exemple, hi apareix el delictes de "terrorisme intern", definit d'una manera àmplia i vaga, problema³ que anem retrobant en les diferents lleis que s'estan aprovant o *debatent* perquè en el fons totes es copien amb lleugeres variacions una definició que té el seu origen remot en una de policial, concretament de l'FBI, de l'any 1981.

D'altra banda, entre d'altres disposicions, la llei preveu la detenció indefinida dels immigrants les activitats dels quals el Fiscal General consideri perilloses per a la "seguretat nacional". El cas només podrà ser revisat cada sis mesos pel mateix Fiscal General, però no hi ha cap provisió que estableixi que s'hagi de celebrar un judici i una audiència pública en què el govern presenti proves de la seva acusació. D'aquesta manera el poder executiu podrà mantenir una persona detinguda indefinidament.

La nova normativa limi-

ta l'acció judicial sobre les escoltes telefòniques i la vigilància a Internet, ja que els jutges no poden negar-se a autoritzar que l'FBI obtingui informació sobre les comunicacions i els missatges d'un usuari. En aquest mateix sentit, l'FBI podrà dur a terme un escorcoll físic o realitzar escoltes sense que hagi de provar que existeix una causa probable contra la persona acusada, ja que només necessitarà al·legar motius de seguretat perquè l'ordre sigui aprovada pel jutge, la qual tindrà validesa a tots els estats federats. Per la seva banda, la CIA podrà recollir qualsevol mena de dades de ciutadans nord-americans (estat de comptes, expedients acadèmics, informes mèdics, etc.) que necessiti per als seus propòsits.

Poc després de l'aprovació d'aquesta llei, el 13 de novembre, George Bush va decretar sense passar pel legislatiu una ordre d'emergència que permetia al govern nord-americà detenir estrangers sobre els quals existeixi la presumpció que són terroristes perquè siguin jutjats per tribunals militars. Es tracta de tribunals *ad hoc*, designats per a l'ocasió pel ministre de Defensa, i que poden dur a terme el procés judicial en secret, el mateix secret que està acompanyant els cente-

nars de detencions que s'han produït després de l'11 de setembre.

Paral·lelament a aquestes mesures, alguns opinadors i articulistes de determinats mitjans de comunicació (*Newsweek*⁴ i CNN, entre d'altres) van plantejar un fals debat: es pot usar la tortura amb els detinguts acusats de "terrorisme"? En diem un fals debat perquè, en primer

«el "terrorisme" és només aquell acte que pretengui alterar l'ordre establert, ja que se n'exclou implícitament el veritable terrorisme, és a dir, el que han practicat i practiquen els estats»

lloc, la pregunta pressuposa que la tortura no existeix als Estats Units, pressupòsit que els organismes de drets humans (Human Rights Watch, Comitè Contra la Tortura de les Nacions Unides, etc.) s'encarreguen de desmentir any rere any. I en segon lloc, aquesta mena de pregunta porta ja implícita la seva res-

posta afirmativa (qui pregunta ja respon).

L'espai repressiu europeu

La tan suada construcció europea només ha estat fins ara el procés d'integració d'un espai econòmic que pugui competir amb els Estats Units i, en menor mesura, amb el Japó (l'Europa dels mercaders). Tanmateix, des de fa uns anys hi ha determinats sectors de les classes dominants que volen avançar cap a la integració política i judicial d'aquest espai econòmic. (Per descomptat, aquests sectors no es plantegen cap projecte d'integració social.) De moment, tot i que les passes cap a aquesta major integració dels estats europeus són lentes i contradictòries, el que sí s'albira és la creació d'un espai repressiu europeu, mitjançant iniciatives dels ministres d'Interior i Justícia dels membres de l'UE que no es basen en un ordenament judicial europeu ni, sobretot, tenen cap mena de contrapès en un poder judicial autònom i independent d'abast europeu, sinó que es deixa la vigilància de la seva aplicació a les administracions de justícia dels estats membres.

En concret, en les darrers mesos aquest espai repressiu s'ha articulat, i s'articularà al vol-

tant de tres grans eixos:

· **Una definició comuna del concepte de "terrorisme"**

El 6 i 7 de desembre de 2001 el conjunt de ministres de l'Interior i de Justícia de la UE van consensuar una definició comuna del mot *terrorisme* (Council Framework Decision on Combating Terrorism), segons la qual s'havia d'entendre com a delictes de terrorisme "els actes intencionats que per la seva naturalesa o context puguin atemptar greument un país o una organització internacional". També s'hi inclouen els actes que "pretenguin intimidar greument una població i obligar indegudament els poders públics o una organització internacional a fer o abstenir-se de fer alguna cosa, o a desestabilitzar greument o destruir estructures fonamentals polítiques, constitucionals, econòmiques o socials". Els actes susceptibles de ser considerats "terroristes" van des dels atemptats contra la vida de una persona, als atemptats contra la seva integritat física, el segrest, la destrucció d'una instal·lació governamental o pública, un sistema de transport o una infraestructura tant en un lloc públic com una propietat privada. També s'hi consideren provocar incendis, inundacions o

explosions.

Una anàlisi d'aquestes definicions permet copsar de seguida dos aspectes essencials: d'una banda, el "terrorisme" és només aquell acte que pretengui alterar l'ordre establert, ja que se n'exclou implícitament el veritable terrorisme, és a dir, el que han practicat i practiquen els estats; d'altra banda, la definició és prou ambigua i perillosa perquè s'hi

«moltes de les accions de protesta que s'han produït a Argentina els darrers mesos o durant manifestacions anticapitalistes podrien ser considerades actes "terroristes"»

puguin encabir, segons les necessitats de la conjuntura, des d'un atac a la vida d'una persona a destrosses provocades durant una vaga general. Per exemple, segons aquesta definició, moltes de les accions de protesta que s'han produït a Argentina els darrers mesos o durant manifestacions anticapitalistes

podrien ser considerades actes "terroristes". La definició, doncs, incompleix el requisit segons el qual cal que es defineixin els delictes amb la màxima precisió perquè el marge d'interpretació sigui el mínim possible i perquè no s'hi apliqui a tort i a dret el principi d'analogia, l'ús del qual un dret garantista ha d'evitar.

· **La llista d'organitzacions "terroristes"**

Unes setmanes més tard, el 27 de desembre, el Consell de la Unió Europea aprovava una llista negra d'organitzacions "terroristes". Tot i que de moment la repercussió de la llista és només política, ja que no s'hi poden aplicar a nivell europeu mesures com ara la congelació de comptes corrents, la decisió és un exemple paradigmàtic d'intromissió de l'executiu en l'àmbit del poder judicial, la qual cosa soscava la independència formal dels tres poders. Tal com afirma el jurista Emilio Olabarria "la declaració de licitud i il·licitud de qualsevol associació o organització correspon de manera exclusiva dins els països democràtics a l'Administració de Justícia en l'exercici de les seves funcions jurisdiccionals i mitjançant l'aplicació del preceptes penals corresponents"⁵.

· **L'euroordre**

Aquesta proposta, que s'està discutint a hores d'ara, consisteix en una ordre de recerca i captura europea que reemplaçaria els procediments d'extradició. S'aplicaria a petició de qualsevol autoritat judicial d'un Estat membre de la UE. Tal com ho ha denunciat l'Associació d'Advocats Europeus Demòcrates (AAED), la supressió dels procediments d'extradició representa una "alarmant desaparició de garanties de respecte als drets de la persona en matèria d'extradició" i "resulta inadmissible en la mesura que el dret dels estats no està unificat i que alguns estats defineixen determinats delictes d'una manera més àmplia que d'altres". Amb l'eurordre desapareixeria també el principi segons el qual una persona només pot ser perseguida, detinguda o condemnada pel fet que va motivar la seva extradició.

A més d'aquestes crítiques de caire jurídic, cal parar esment en un dels efectes més perversos si s'aprova l'eurordre i aquesta implica el lliurament de la persona detinguda a la policia del país que n'ha sol·licitat l'aplicació: l'augment de la pràctica de la tortura, especialment en els casos de l'Estat espanyol o Gran Bretanya, que tenen una reconeguda *experiència* en aquest terreny.

Cal recordar que la proposta inicial perquè s'elaborés una eurordre va partir dels tres portaveus dels tres partits espanyols al Parlament europeu, Eduardo Galeote (PP), Rosa Díez (PSOE) i Alonso Puerta (IU), que la consideren un instrument fonamental per atacar la rereguarda d'ETA. Per parlar sense embuts,

«Per si n'hi havia cap dubte, la conjuntura generada pels atacs de l'11 de setembre ens ha proporcionat un nou exemple de com el projecte socialdemocràta es diferencia cada cop menys del que planteja la dreta.»

els diputats i aparells policials espanyols saben que fins ara la detenció de militants bascos a l'Estat francès ha tingut una repercussió limitada sobre el conjunt de l'organització ja que dels interrogatoris policials francesos se n'extreu ben poca cosa. Ho confirma el fet que no hi ha hagut gaires denúncies de tortura. En canvi,

tal com preveuen els Galeote, Díez i Puerta, el lliurament immediat a la policia espanyola d'aquests mateixos detinguts pot proporcionar informació molt valuosa ("en calent", com va afirmar un ministre espanyol) un cop se'ls apliquin determinats mètodes *persuasius*.

L'Estat espanyol, a l'avantguarda de la repressió

Davant aquest context internacional, el govern espanyol no ha desaprofitat l'ocasió per continuar amb la seva tradicional estratègia repressiva contra qualsevol moviment d'alliberament nacional (el basc especialment) o social.

Cal recordar que l'Estat espanyol, que comptava ja amb una legislació "antiterrorista" notablement repressiva, va aprovar fa poc més d'un any la Llei del Menor, criticada fortament per sectors judicials més progressistes. A aquestes mesures s'hi afegeixen ara dos avantprojectes que continuen una estratègia que des de la Transició ençà no ha sofert cap canvi notable.

Així, el passat 30 de novembre el consell de ministres espanyol aprovava un avantprojecte de llei de «prevenció i bloqueig del finançament del terrorisme» que permetria la congelació de fons i comptes d'un grup o una

persona durant sis mesos (prorrogables per una autoritat judicial) si ho determina una anomenada comissió de vigilància. Aquesta comissió de vigilància estaria formada per un representant de la fiscalia (el cap de la qual és triada per l'executiu), del Ministerio del Interior, de Justicia Economía i Defensa i autoritats econòmiques. Ras i curt, la comissió dependria exclusivament de l'executiu i les seves decisions només podrien ser recorregudes a la sala contenciosa administrativa de l'Audiència Nacional (un tribunal excepcional, cal no oblidar-ho).

D'altra banda, el passat 8 de febrer s'aprovava el projecte de Llei de serveis de la societat de la informació i comerç electrònic, el qual preveu el tancament per l'"autoritat competent" d'un web que inclogui continguts il·legals. La indefinició de les expressions "autoritat competent" i "continguts il·legals" deixa la porta oberta a la censura sobre els continguts d'Internet i pot ser el primer graó cap a un control com més va més estret d'un mitjà de comunicació i una tecnologia que ha permès la difusió de missatges alternatius als dels mitjans convencionals.

A tot plegat cal afegir-hi les darreres actuacions de l'inefable i megalòman jutge Garzón. La il·legalit-

zació el passat 5 de febrer de les activitats Segi i As-katasuna sense aportar-hi cap element concret i cap acusació contra cap persona deixa en inseguretat jurídica els ciutadans. En aquests dos casos, una decisió d'un jutge ha deixat sense efecte el dret d'associació, sense que hi hagi possibilitat de contrastar les suposicions en què es basa

«la conjuntura generada pels atacs de l'11 de setembre ens ha proporcionat un nou exemple de com el projecte socialdemocràta es diferencia cada cop menys del que planteja la dreta.»

l'esmentada interlocutòria, la qual es basa en l'aplicació extremada del principi d'analogia.

On és la socialdemocràcia?

Una darrera reflexió cal fer-se, sobretot en el context europeu: quin paper hi juga la socialdemocràcia? Per si n'hi havia cap dubte, la conjuntura ge-

nerada pels atacs de l'11 de setembre ens ha proporcionat un nou exemple de com el projecte socialdemocràta es diferencia cada cop menys del que planteja la dreta. No només s'ha plegat des de fa anys als designis econòmico-militars dels Estats Units i l'FMI i BM, sinó que en matèria de drets i llibertats (tret de casos excepcionals) la socialdemocràcia europea aposta, com faria qualsevol partit de dreta, clarament per la "seguretat", per "llei i l'ordre", davant la llibertat.⁶

NOTES:

¹ En són exemples significatius les disposicions sobre els immigrants de la Patriot Act nord-americana o de l'anomenada Terror Bill anglesa, que reinstaura l'internament sense judici per als immigrants sospitosos de tenir vincles amb el "terrorisme". També ho és la crida del govern alemany perquè la Unió Europea creï una base de dades centralitzada d'estrangers.

² Aquesta subordinació de poder judicial, especialment respecte de l'executiu, tampoc no és nova, ja que la independència d'aquest poder no passa de ser un mite liberal que la realitat s'encarrega de desmentir. Per exemple, un munt de

càrrecs i òrgans d'aquest poder (com ara Consejo General del Poder Judicial espanyol) són nomenats per l'executiu i el legislatiu. Per tant, tal com s'ha dit més amunt, cal entendre que en l'actual conjuntura s'ha intensificat un fenomen (la subordinació del poder judicial) que ja existia.

³ Per als qui consideren que aquestes definicions vagues i esbiaixades del terme "terrorisme" no representen cap perill per a les llibertats i drets civils, n'hi ha prou de recordar-los la intervenció que el 10 de maig de 2001 (abans, doncs, de l'11 de setembre) el director de l'FBI, Louis J. Freeh, va fer davant Senat nord-americà per parlar sobre "L'amenaça del terrorisme per als Estats Units". En aquesta in-

tervenció va considerar una amenaça per als Estats Units el grup Reclaim the Streets, que es dedica a dur a terme accions directes per recuperar els carrers, com ara aturar la circulació en una artèria central per organitzar-hi una festa o àpat. Concretament, el director de l'FBI va dir el següent dintre l'apartat "Domestic terrorist treat": Anarchists and extremist socialist groups — many of which, such as the Workers' World Party, Reclaim the Streets, and Carnival Against Capitalism — have an international presence and, at times, also represent a potential threat in the United States. For example, anarchists, operating individually and in groups, caused much of the damage during the 1999 World Trade Organization minis-

terial meeting in Seattle".

⁴ La manera com aquesta revista titulava i presentava un article del 5 de novembre no necessita comentaris: "Time To Think About Torture. It's a new world, and survival may well require old techniques that seemed out of the question".

⁵ Article publicat a *Gara* el 9 de gener de 2002.

⁶ En aquest sentit, l'actuació de l'anomenda tercera via propugnada per Tony Blair resulta reveladora: d'una banda, Gran Bretanya és a hores d'ara el "millor" aliat dels Estats Units en tota la seva política economico-militar i, d'altra banda, en el termini de poc més d'un any el govern de Tony Blair ha aprovat dues lleis "antiterroristes".

Un llibre per a la reflexió en profunditat: L'Imperi

HARDT, Michael, NEGRI, Antonio (2000) *Empire* Exils éditeur. París [traduït de l'edició anglesa publicada per Harvard University Press, 2000]

Per Carles Castellanos

Aquest llibre és un intent d'explicació de la fase actual del capitalisme a nivell internacional; és un esforç important que cal tenir en compte. En el present article en

farem una breu exposició crítica partint de l'edició francesa.

D'entrada, cal advertir que és difícil de fer una síntesi vàlida d'un text molt dens que acumula

més de 500 pàgines i més de 400 notes.

Des d'un punt de vista teòric general podem dir que *L'Imperi* fa una revisió de la història de la humanitat (i sobretot

d'Europa) tot marcant les transformacions ideològiques i polítiques de cada canvi econòmic i social. Vincula les seves anàlisis amb l'humanisme del renaixement i integra aportacions de grans teòrics del segle XX.

Des del punt de vista teòric es pot considerar pròpiament com una obra de gran abast.

Concretament, l'obra explica com les transformacions econòmiques i socials han influït en la societat i com s'ha configurat el poder de tal manera que s'ha acabat formant com un Imperi.

Tal com hem apuntat, en primer lloc, el llibre explica el fenomen històric de la Modernitat que apareix amb el Renaixement europeu amb el seu humanisme superador de mitologies, amb les conseqüències que en coneixem de la Reforma religiosa i una crisi general, en la qual (segons Samir Amin) els europeus prenen consciència (a partir sobretot de l'expansió americana) que la conquesta del món per ells és possible. L'eurocentrisme i el colonialisme neutralitzaran, així, l'impuls renovador de la Modernitat. Però, encara al segle XVII Spinoza renova l'humanisme revolucionari amb el seu pensament. El projecte contrarevolucionari per a resoldre la crisi de la Modernitat es desenvolupa en el perío-

de de les Llums (o de la Il·lustració), on s'introdueix la mediació de "la raó", una altra mena de transcendència que no era la divinitat però que se situava "entre Déu i el món". Descartes representa l'inici de la ideologia burgesa i Kant reforça la metafísica proclamant la necessitat de transcendència; i amb Hegel s'introdueix una dramàtica didàctica. Les obres de Michel Foucault (1926-1984) fan reviure la mateixa embranzida revolucionària que havia animat l'humanisme del Renaixement.

«Desde un punt de vista teòric es pot considerar pròpiament com una obra de gran abast»

La Postmodernitat de la societat postindustrial (o informatització), succeeix la Modernitat, i marca una nova manera d'esdevenir humà, a través del treball immaterial. En la postmodernitat es creen les condicions de desenvolupament de l'Imperi.

Per tal de descriure el contingut essencial d'aquest llibre, el podríem resumir en els apartats següents:

- I. Com descriu l'Imperi?
- II. Com defineix el subjecte del canvi social al side l'Imperi?

Exposarem aquests dos elements i tot seguit afegirem alguns apunts crítics.

I. Descripció de l'Imperi

L'Imperi, tal com l'expliquen Hard i Negri és postimperialista, és a dir que no es pot confondre amb un simple imperialisme típic colonial i cal tenir molt en compte que se l'ha d'estudiar com a postcolonial. En termes generals, es tracta d'un poder que és il·limitat i dispers, és a dir que no té un sol centre. Des del punt de vista de la distribució geogràfica del poder, és la imitació de la ideologia de la frontera - sempre més extensa - que s'ha desenvolupat en el sistema polític dels EUA.

Així es pot dir que, com a ideologia per a l'Imperi, la ideologia política europea ha fracassat fins al punt que ha donat successivament fórmules esgotades de poder com el populisme, el feixisme i el liberalisme.

És d'aquest fet que en resulta, segons els autors, la crisi de l'Estat-nació i l'emergència d'un nou tipus de sobirania.

En resum podem dir que:

•Territorialment

Aquest imperi és, tal com ho hem apuntat, descentralitzat i desterritorialitzat. I, a més, per l'abast que té el seu poder es defineix com un veritable Imperi pel fet que no hi ha res exterior a ell (és a dir, que res no escapa al control de l'Imperi).

•Estructuralment

Barreja economia política i cultura i integra la reproducció, és a dir, que exerceix el *biopoder* (en el sentit que la vida mateixa és objecte de poder) o la *biopolítica* (és a dir, les lluites polítiques entorn de la forma de vida).

Des d'aquest punt de vista podem dir que l'economia no es limita a la producció sinó que incorpora altres aspectes de la vida quotidiana, començant per l'economia reproductiva. Des d'aquest enfocament l'opressió de gènere (que es mantenia en part per mitjà de l'ocultació de l'economia reproductiva) resta més en evidència i pren una nova dimensió. En aquest aspecte els autors recullen aportacions de Michel Foucault (autor esmentat més amunt).

•Marc jurídic i polític

Pel que fa al sistema de dominació els autors recorren a l'obra de l'historiador grec Polibi

(200 aC-120 aC) en les seves anàlisis de l'imperi romà, tot assenyalant que l'imperi a què ens veiem confrontats és constituït també per una mena d'equilibri de tres poders: una mena d'unitat monàrquica del poder amb el seu monopoli de la força; les articulacions aristocràtiques (establertes mitjançant les empreses

«Com a ideologia per a l'Imperi la ideologia política europea ha fracassat fins al punt que ha donat successivament fòrmules esgotades de poder com el populisme, el feixisme i el liberalisme»

transnacionals i els Estats-nació); i les delegacions democràtiques que s'estableixen a través de les estructures dels Estats-nació, ONGs i d'altres organismes representatius. Maquiavel en fa una reinterpretació moderna i assigna a la monarquia, la unió i la força; a l'aristocràcia, la terra i

l'exèrcit; i a la burgesia, la ciutat i els diners. És a partir de Montesquieu que es divideixen els poders al si de l'Estat modern com a funcions i no pas com a classes socials.

A l'Imperi actual, allò que era la monarquia com a poder legítim per la seva condició transcendent, és ara simplement *policia*; l'aristocràcia transnacional sembla que ara prefereixi l'*especulació financera* a les virtuts empresarials; i les forces democràtiques apareixen avui com *corporativistes*, és a dir, amb un esperit conservador. Aquesta esfera limitada de "democràcia" és configurada com a *Poble* (en el sentit de col·lectiu que defensa uns privilegis establerts i unes propietats) més que no pas com una *Multitud* (universalitat de pràctiques lliures i productives).

Hard i Negri defineixen la Constitució de l'Imperi com a *híbrida*, en la mesura, que barreja i fon els diferents poders, on el poder "monàrquic" i "aristocràtic" és disseminat en l'espai i apareix de forma barrejada. Té com a funció:

- que la xarxa internacional no vagi contra el poder.

- que hi hagi una distribució de la remuneració dels serveis

- que s'estableixi una diferenciació entre els súbdits.

La manipulació medià-

tica modela l'opinió pública i presenta el poder de l'Imperi com unit i omnipotent. El poder es manté per la por (que ja no és la superstició antiga sinó l'amenaça envers tot allò o tota aquella persona que se situa fora el sistema).

La governació de l'Imperi es manté per una dinàmica doble, ètico-política i jurídica, l'objectiu fonamental de la qual és el control i la regulació dels conflictes i el manteniment la pau. Per a aquest fi l'administració es diversifica. En aquesta diversificació cal situar la funció de les ONGs, com a instruments "morals" auxiliars (les ONGs fan, segons els autors, la funció que feien els antics ordes mendicants).

•Econòmicament

Pel que fa a l'economia, l'Imperi es perfila en els següents aspectes:

- Sobre la naturalesa dels processos econòmics principals. L'estructura postmoderna (o informacional) afecta tots els processos de producció de manera que, en darrera instància, l'economia es converteix en l'estructura i la gestió de les xarxes de comunicació. (De manera concreta podem dir que les anomenades *autòpistes de la informació* vénen a ser allò que eren en els temps respectius de l'Imperi Romà i del co-

lonialisme, les calçades i el ferrocarril, respectivament).

Analitzant els diferents tipus de producció podem observar que, d'una banda, la producció industrial és informatitzada; d'altra banda, creix el treball analític i simbòlic (anàlisi, informació, imatge etc.); i s'estén també el treball consistent en la producció i la manipulació de l'afecte (sanitat, geriatría etc.).

D'aquesta manera es pot dir que el sistema econòmic de l'Imperi ge-

«La manipulació mediàtica modela l'opinió pública i presenta el poder de l'Imperi com unit i omnipotent»

nera cooperació, mentre que al mateix temps nega aquesta cooperació (amb els mitjans de control que hi imposa).

-L'estructura de l'economia de l'Imperi és descentralitzada i allunyada de l'objecte. Pel que fa a la divisió del treball es pot dir que a l'economia de l'Imperi hi ha més feina però menys salari. I pel que fa a l'estructura econòmica, els autors assenyalen l'existència del *nomadis-*

me, la *deserció* i l'*èxode* com a elements constants, que són, a més, formes d'escapar de l'explotació. D'altra banda, geogràficament com a conseqüència del nomadisme i del mestissatge, la força de treball tendeix a la *hibridació*.

- Si examinem el control social del treball segons els autors podem observar que *oscil·la entre la gestió democràtica* en alguns casos (com Internet) i l'*oligopoli* (cas dels mitjans de comunicació de masses).

D'aquesta economia en resulten diferents fenòmens:

- D'una banda, la *dissolució de la propietat privada*, és a dir, que cada vegada hi ha menys béns a posseir en el "mode de producció postmodern".

- D'altra banda, cal assenyalar que l'economia de l'Imperi *integra la corrupció*.

- L'explotació no és repartida com en les formes d'explotació precedents. No es pot parlar de bipolaritat (com la que s'assenyalava en la dicotomia nord-sud, etc.). L'explotació es manifesta en forma de *confiscació de la cooperació*, en l'anul·lació dels mitjans de producció lingüística. Com més rica és la societat, més ha de negar les condicions de creació de riquesa.

Tot plegat no vol dir pas que no existeixin les des-

igualtats. Les desigualtats no són, però, allunyades com abans sinó que són més pròximes al poder.

•Ideologies confrontades

Les ideologies *postmodernistes* i *fonamentalistes* apareixen confrontades. En síntesi es pot dir que la ideologia dels uns (el postmodernisme) representa els guanyadors de la mundialització; l'altra (el fonamentalisme) la dels qui en són els perdedors.

Des d'un punt de vista de la dinàmica general de la societat els autors assenyalen un seguit categories ideològiques contraposades: (puresa / hibridació, identitat / diferència, estasi / mobilitat) que tan sols enuncien.

II. El subjecte del canvi social al si de l'Imperi

Hard i Negri assenyalen que l'oposició no es pot limitar a resistir a la mundialització sinó que *ha de reorientar-la*. La resistència a l'Imperi és un contrapoder que neix al si mateix de l'Imperi.

El nou subjecte social és *la multitud* que ha de portar a l'objectiu que és *la ciutat terrestre del treball compartit i de la cooperació*. La sobirania ha passat del concepte de poble (nascut de l'oposició

dialèctica de drets i privilegis) al de multitud (basat en la gestió de la hibridació).

La figura de l'explotat és definida pels autors pel concepte de *pobre*. El subjugat ha absorbit l'explotat. La misèria ha esdevingut, en el nou sistema, productiva.

L'objectiu de la resistència a l'Imperi no és cap Gran Poder Mundial sinó un sistema que reconegui el *dret a la ciutadania per a tothom*. En la pràctica

**«L'obra és
sobretot un intent
d'establir una
nova teoria del
canvi social a partir
d'una pràctica
de lluita
(reconeguda com
a comunista en
algun passatge)»**

de la resistència no es forma una sola organització sinó una *xarxa militant*.

III. Breu comentari crític

No es pot fer, en poques ratlles, una crítica d'una obra tan extensa, que sigui vàlida. Farem tan sols unes consideracions generals amb

l'objectiu de suscitar-ne una relectura i un aprofundiment, que en aquest cas sempre seran necessaris.

L'obra és sobretot un intent d'establir una nova teoria del canvi social a partir d'una pràctica de lluita (reconeguda com a comunista en algun passatge). En aquest esforç els autors intenten de superar la teoria marxista, segons la qual la força fonamental del canvi era l'existència de la contradicció entre la propietat privada dels mitjans de producció i el caràcter col·lectiu de les forces productives. Desapareguda com a tal la propietat privada, els autors preconciben un canvi que sorgeix d'una altra contradicció, la que existeix entre la cooperació del treball immaterial i la seva negació per l'Imperi mateix. Les tesis fonamentals són, doncs, importants i crec que haurien d'ésser preses com a propostes serioses per a una teoria revolucionària del segle XXI ja que agrupen en un sol cos teòric diferents formes d'opressió existents avui dia: l'explotació laboral, la lluita per una serveis col·lectius adequats, l'opressió de gènere en la mesura que ajuda a explotar les forces de reproducció (no sols del naixement sinó de la vida, en general) etc.

Però, a la meua manera de veure, l'obra no ex-

plica prou en detall el fenomen de *distribució de la sobirania* al si de la multitud; *ni exposa les ideologies* que justifiquen aquest repartiment. No explica *les contradiccions al si de la multitud* (és a dir, al si de la que seria la nova base social del canvi). Una anàlisi de l'Imperi pot mostrar, per exemple, que les formes de dominació es mantenen per mitjà d'ideologies que, tot desviant els objectius de la cooperació, ajuden a mantenir les desigualtats. La ideologia dominant en alguns cossos professionals, per exemple els periodistes, podria ésser interpretada així.

D'altra banda, es podria assenyalar també que *l'economia productiva material* conviu amb la producció immaterial en la forma de sistemes de *guetització de la mà d'obra barata* (reclosa en contextos jurídics i polítics que permeten una més gran explotació: el Marroc, Orient Llunyà etc.).

Des del punt de vista ideològic es podria afegir encara la importància que té l'anomenat *pensament políticament correcte* com a caricatura de la igualtat social i apta per al funcionament de les àrees controlades pels sistemes polítics representatius dels Estats-Nació.

L'aspecte menys convincent de les anàlisi dels autors té relació amb les lluites d'alliberament na-

cional, ja que mostren el seu distanciament envers els moviments d'alliberament nacional en referir-se al «nacionalisme subaltern». Analitzen com un mal inevitable el *caràcter opressiu dels nous Estats independents* (pel fet que, segons els autors, recullen totes les funcions opressives de la sobirania moderna). En aquest sentit parlen del «regal envorinat» que és l'alliberament nacional. L'obra no assenyala que sovint aquests nous estats són opressius perquè no es fonamenten en nacions sinó que són d'una com-

**«L'aspecte menys
convincent de les
anàlisis dels
autors té relació
amb les lluites
d'alliberament
nacional»**

posició totalment heterogènia i estructurats a imatge dels Estats jacobins.

De fet els autors no atribueixen cap paper concret a les nacions i exalten la hibridació com a contrapartida. Consideren, fent una anàlisi poc afinada, que justament la diferenciació administrativa i política sorgida de les confrontacions nacionals és estimulada per l'Imperi

mateix per a dividir la multitud. Segons els autors existeix un veritable racisme imperial que no és pas racial sinó més aviat de tipus cultural, a partir del qual pot establir diferenciacions i jerarquies i gestionar microconflictes.

No és estrany que aquests autors (com és, d'altra banda, el cas de tots els autors) analitzin malament un fenomen que desconeixen; i que, en general, la seva teoria sigui sobretot útil per al moviment antiglobalització dels països més desenvolupats i sorgit al si de cultures nacionals dominants.

Cal advertir, però, que molts passatges mateixos del text que comentem contradiuen aquesta presa de posició poc receptiva envers els moviments d'alliberament nacional ja que exposen clarament que *la humanitat és una plural* i que cal una *gestió de la hibridació* en el paper subjectiu de la multitud. Els autors afirmen també que *la unitat* dels moviments d'arreu del món necessiten un nou tipus de comunicació que hauria de funcionar *no sobre la base de les semblances sinó de les diferències*.

Caldrà, doncs, que les teories més acceptables exposades pel llibre tinguin una adaptació adequada a la nostra realitat i a la nostra lluita.